

**BIBLIOTEKERNES
VISION
FOR FREMTIDEN
MED KUNSTIG
INTELLIGENS**

CENTRAL
BIBLIOTEKERNE

DET DIGITALE
FOLKEBIBLIOTEK

**DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING**

bcf

BIBLIOTEKSCHIFFORENINGEN

KOMB:T

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Faciliteret af

**INSTITUTTET
FOR
FREMTIDS
FORSKNING**

Kære læser,

Du ser nu bibliotekernes vision for fremtiden med kunstig intelligens. Bag visionen er en kreds af partnere bestående af Centralbibliotekerne, Danmarks Biblioteksforening, Bibliotekschefforeningen, Det Digitale Folkebibliotek, Det Kgl. Bibliotek og KOMBIT. Visionen er skabt gennem en inddragende proces, hvor flere hundrede repræsentanter fra et bredt udsnit af bibliotekssektoren har været aktivt involveret. Du kan finde detaljer om denne proces i appendikset til visionen.

Initiativet til visionsprocessen blev taget i midten af 2023, da det blev tydeligt, at kunstig intelligens vil få betydelig indflydelse på samfundet.

Vi mener, at bibliotekerne skal handle på de udfordringer, som kunstig intelligens bringer med sig, både for det enkelte menneske og samfundet. Samtidig ser vi potentialet i, at kunstig intelligens kan skabe værdi for borgerne, hvis vi implementerer teknologien strategisk og gennemtænkt.

Vi forestiller os en fremtid, hvor alle borgere har muligheden for at navigere sikkert og kompetent i vores demokrati. Bibliotekerne skal være en central del af denne deltagelse, og teknologier som kunstig intelligens kan støtte dette mål, hvis vi bruger dem med omtanke og troværdighed.

Hvis dette skal lykkes, er der behov for nationalt fokus, dialog og refleksion om de store forandringer, vi står overfor.

Selvom visionsprocessen fokuserer på kunstig intelligens, er den egentlige drivkraft den samfundsmæssige nødvendighed af at udvikle en sådan vision. Der vil derfor være elementer i visionen, der rækker ud over den specifikke teknologiske kontekst. Visionen er ikke en omfattende plan for bibliotekssektoren, men ligger et sted mellem de brede perspektiver og de konkrete målsætninger.

Vi ser dette som begyndelsen på et vigtigt arbejde i sektoren. Vi inviterer dig, uanset om du er aktør i bibliotekssektoren, beslutningstager, samarbejdspartner eller har en anden rolle, til at bidrage til at realisere denne vision for borgernes og samfundets bedste.

Anne Juhl Nielsen
Centralbibliotekerne

Birgitte Adler
KOMBIT

Bjarne Andersen
Det Kgl. Bibliotek

Ditte Laursen
Det Kgl. Bibliotek

Emil Eggert Scherrebeck
Centralbibliotekerne

Henning Schmidt
Bibliotekschefforeningen

Ina Corydon
KOMBIT

Jens Winther Bang Petersen
Centralbibliotekerne

Jens-Ole Winther
Det Digitale Folkebibliotek

Kent Skov Andreasen
Centralbibliotekerne

Lone Fogh Westphall
Bibliotekschefforeningen

May-Britt Diechmann
Bibliotekschefforeningen

Mette Strømgaard Dalby
Centralbibliotekerne

Michel Steen-Hansen
Danmarks Biblioteksforening

VISION

BIBLIOTEKERNE SOM DRIVKRAFT FOR DIGITAL DANNELSE

Bibliotekerne vil spille en central rolle i at fremme borgernes digitale dannelse og demokratiske deltagelse. Som åbne læringsrum vil vi understøtte den enkelte i at opbygge de nødvendige færdigheder til at navigere sikkert og kompetent i den digitale verden. Bibliotekerne vil aktivt udnytte kunstig intelligens og ny teknologi til at skabe værdi for både individet og samfundet. Dette vil ske gennem en etisk forsvarlig og troværdig tilgang, der sikrer lige adgang og fremmer et vidensbaseret samfund for alle borgere.

AMBITIONER

BIBLIOTEKERNES
TEKNOLOGI-
FORSTÅELSE

BORGERNES
DIGITALE
DANNELSE

BIBLIOTEKERNES
DIGITALE
FUNDAMENT

DEN NATIONALE
SAMTALE

ETISKE OVERVEJELSER

BÆREDYGTIGHED

ANSVARLIGHED

RETFÆRDIGHED

PRIVATLIV

SIKKERHED

OPHAVSRET

MEDARBEJDERE

AMBITIONER

For at understøtte, at visionen omsættes til handling, har vi formuleret en række ambitioner, der kan fungere som pejlemærker fremadrettet. Hvis vi i fællesskab sigter højt, vil både borgerne og det danske samfund vinde.

Ambitionerne er ikke tænkt som en tjekliste for det enkelte bibliotek, men som fælles mål for den danske bibliotekssektor. De skal fungere som udgangspunkt for samtaler internt i bibliotekerne og eksternt med relevante interessenter.

Vores håb er, at visionen og de efterfølgende aktiviteter vil hjælpe bibliotekerne og andre aktører med at prioritere initiativer i relation til kunstig intelligens.

1) Borgernes digitale dannelse

Vores primære fokus er at engagere og styrke borgernes digitale dannelse og demokratiske deltagelse. Vi vil bidrage til, at borgerne opnår de nødvendige evner, forståelser og kompetencer, så de sikkert og kompetent kan navigere i et samfund, hvor brugen af kunstig intelligens spiller en stor rolle. Gennem initiativer, der fremmer åbenhed og transparens, vil vi i samarbejde med relevante partnere understøtte, at alle borgere har adgang til relevante værktøjer og viden til at vurdere og anvende kunstig intelligens på en måde, der fremmer oplysning, kritisk tænkning og aktiv deltagelse i samfundsdebatten.

2) Bibliotekernes teknologiforståelse

Danske biblioteker skal være helt fremme i teknologisk forståelse og anvendelse, hvilket kræver, at vi udvikler vores kapaciteter til en mere dybdegående forståelse af muligheder og begrænsninger ved kunstig intelligens. Vi vil samtidig sikre, at alle relevante biblioteksmedarbejdere er uddannede og rustede til at vejlede og støtte borgerne i deres teknologianvendelse. Dette inkluderer regelmæssige opdateringer og uddannelsesprogrammer i ny teknologi, så vores medarbejdere altid er på forkant med nye teknologiske fremskridt og etiske dilemmaer.

3) Bibliotekernes digitale fundament

Vi vil arbejde for at etablere og styrke et velfungerende digitalt økosystem i relation til kunstig intelligens. Dette vil kræve en udviklet infrastruktur, der kan understøtte integrationen af avancerede systemer, som gør brug af kunstig intelligens, i både digitale og fysiske bibliotekstilbud. Dette initiativ vil også inkludere partnerskaber med uddannelsesinstitutioner, teknologifirmaer, offentlige myndigheder og andre kulturinstitutioner for at sikre en helhedsorienteret og samordnet tilgang til teknologiintegration.

4) Den nationale samtale

Som en væsentlig aktør i den offentlige samtale om kunstig intelligens vil vi, i samarbejde med relevante partnere, facilitere national dialog om de udfordringer og muligheder, der følger med brugen af kunstig intelligens. Vi vil være med til at skabe rammerne for, hvordan vi som samfund anvender teknologien. Vores ønske er at sikre, at alle perspektiver og stemmer høres, så Danmark som samfund kan træffe informerede og velovervejede beslutninger om fremtiden med kunstig intelligens.

ETISKE OVERVEJELSER

Bibliotekernes anvendelse og implementering af kunstig intelligens kræver grundige etiske overvejelser. Vi vil arbejde på at sikre en ansvarlig anvendelse af disse teknologier, og vi vil særligt bestræbe os på følgende:

Bæredygtighed: Vi er opmærksomme på de energimæssige dilemmaer forbundet med brugen af kunstig intelligens, og vi stræber efter at minimere vores miljømæssige aftryk.

Ansvarlighed: Vi vil arbejde på at skabe klare retningslinjer for ansvarlighed og være åbne om, hvilke algoritmer og data vi anvender, samt hvorfor vi vælger at bruge kunstig intelligens.

Retfærdighed: Vi vil arbejde for, at vores systemer behandler alle brugere retfærdigt og uden diskrimination.

Privatliv: Beskyttelse af borgernes privatliv er afgørende, og vi bestræber os på at begrænse dataoverførsel til eksterne kommercielle aktører samt på at sikre valgfrihed for brugerne i forhold til graden af anvendelsen af deres personlige data.

Sikkerhed: Beskyttelse af brugerdata er prioriteret højt, og vi bestræber os på at implementere robuste sikkerhedsforanstaltninger, der beskytter brugernes personlige oplysninger og data, for eksempel mod cybertrusler.

Ophavsret: Vi lægger stor vægt på at respektere og beskytte ophavsrettigheder i vores anvendelse af kunstig intelligens. Det er afgørende for os at sikre, at al brug af kunstig intelligens sker i overensstemmelse med gældende lovgivning og med respekt for skabernes rettigheder.

Medarbejdere: Vi prioriterer medarbejderes trivsel i forhold til den hastige teknologiske udvikling og arbejder for at understøtte, at de føler sig sikre og kompetente i mødet med nye teknologier. Vi fokuserer på at opbygge et miljø, hvor tryghed og nysgerrighed kan sameksistere.

APPENDIX

HVORFOR EN VISION FOR DE DANSKE BIBLIOTEKER I FORHOLD TIL KUNSTIG INTELLIGENS?

Bibliotekerne har altid spillet en central rolle som dannelsesinstitution for den brede befolkning. Med kunstig intelligens bliver den rolle kun endnu vigtigere, da dette teknologiske felt ser ud til at kunne udfordre os som samfund på helt nye måder. Kunstig intelligens har desuden potentialet til radikalt at transformere, hvordan bibliotekerne fungerer, hvordan vi betjener vores brugere, og hvordan vi administrerer information. Derfor er der brug for både retning og ambitioner i de kommende års vigtige arbejde.

Det er ikke en simpel opgave at sætte retning i et felt, der er kendetegnet ved at være i konstant og hurtig bevægelse. Vores bedste svar har været at tænke langsigtet og forsøge at skabe fælles pejling for bibliotekerne.

Visionen indebærer ikke konkrete strategiske eller operationelle tiltag, men kan bruges til at danne grundlag for dette. Det er således forhåbningen, at aktører i og omkring sektoren vil orientere sig i forhold til visionen, når nye strategier og planer udarbejdes i relation til kunstig intelligens og ny teknologi. På den måde håber vi, at den samlede mængde af tiltag på tværs af bibliotekerne vil understøtte hinanden bedre og dermed samlet skabe større værdi for borgere og samfund.

Visions arbejdet udsprang af Strategisk Teknologiforståelse-workshops – initieret af Centralbibliotekerne i regi af Borgeren i den digitale transformation. Partnerkredsen har løbende engageret en bred vifte af interessenter for at sikre, at forskellige perspektiver på og erfaringer med kunstig intelligens i forhold til bibliotekerne er repræsenteret. Dette demokratiske engagement har været afgørende for at skabe en inkluderende og omfattende forståelse af kunstig intelligens' rolle i fremtidens biblioteker.

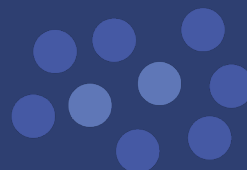
Arbejdet er koordineret og finansieret af Centralbibliotekerne i regi af temasportet Borgeren i den digitale transformation. For mere information ræk ud til programleder Emil Eggert Scherrebeck på mail: emesc@vejle.dk

Processen er faciliteret af Institutet for Fremtidsforskning.

SÅDAN ER VISIONEN BLEVET TIL

Kick-off workshop september 2023:
Partnerkredsen dannes og
visionsprocessen sættes i gang.

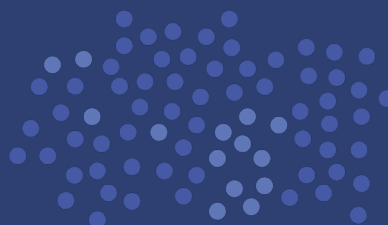

Følgende tre
hovedtemaer har formet
rammen om processen

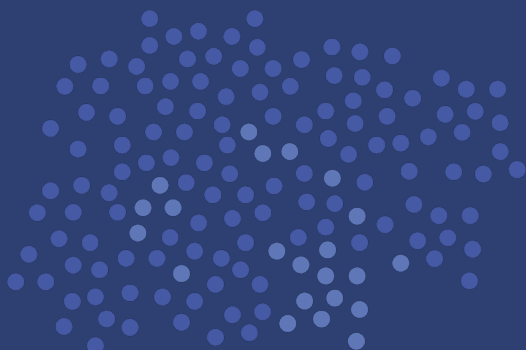
- Det borgerrettede spor med fokus på public service, demokrati og digitalt medborgerskab
- Det tekniske spor med fokus på digital infrastruktur
- Det ledelsesmæssige spor med fokus på digital ledelse og organisationen

Fremtidsbrief udarbejdet af Institutet for Fremtidsforskning på baggrund af desk research og interviews med ni eksperter. Fremtidsbriefet udkom foråret 2024.

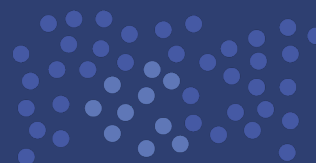
[Link til fremtidsbrief](#)

3 digitale tvvstartsmøder med hvert sit fokusområde afholdt i marts 2024.

Kickoff og officiel lancering af Fremtidsbrief på Det Bibliotekspolitiske Topmøde i Sønderborg april 2024 samt workshops.

3 fysiske visionsworkshops på hvert fokusområde blev afholdt landet rundt i maj og juni 2024

Visionsarbejde og skriveproces i partnerkredsen baseret på indsigter fra workshops.

Visionen er udgivet i forbindelse med Centralbibliotekernes årsmøde Strategisk Folkebiblioteksmøde oktober 2024.

OM PARTNERKREDSEN

Centralbibliotekerne

Centralbibliotekerne er en statsligt finansieret overbygning til de kommunale folkebiblioteker. Det er Slots- og Kulturstyrelsen, der via en særlig finanslovsbevilling har ansvaret for at sikre driften af centralbiblioteksfunktionen, der varetages af seks bibliotekskommuner i Aalborg, Herning, Vejle, Odense, Roskilde og Gentofte.

Centralbibliotekerne har finansieret visionsprocessen og været tovholdere. Dette er sket i regi af temasportet Borgeren i den digitale transformation.

Repræsentanter i partnerkredsen:

Emil Eggert Scherrebeck, leder, Vejle Bibliotekerne, tovholder på visionsprocessen: emesc@vejle.dk

Mette Strømgaard Dalby, bibliotekschef, Vejle Bibliotekerne: mesda@vejle.dk

Kent Skov Andreasen, bibliotekschef, Odense Bibliotekerne: ksan@odense.dk

Jens Winther Bang Petersen, leder, Odense Bibliotekerne: jwbp@odense.dk

Anne Juhl Nielsen: leder, Herning Bibliotekerne: bibajn@herning.dk

Det Kgl. Bibliotek

Det Kgl. Bibliotek er Danmarks nationale bibliotek og en statsinstitution under Kulturministeriet. Det Kgl. Bibliotek har til formål at bevare og formidle kulturarv og sikre viden til uddannelse, forskning, oplysning og oplevelse. Det Kgl. Biblioteks primære funktion er at være Danmarks nationalbibliotek, universitetsbibliotek og forskningsinstitution samt overcentral for de danske folkebiblioteker.

Repræsentanter i partnerkredsen:

Ditte Laursen, seniorforsker: dila@kb.dk

Bjarne Andersen, afdelingsleder Data: bja@kb.dk

Bibliotekschefforeningen

Bibliotekschefforeningen er en faglig interesseorganisation, der samler ledere og chefer inden for folkebibliotekssektoren. Medlemskredsen omfatter det strategiske ledelsesniveau i folkebibliotekerne. Foreningens formål er at fremme professionel ledelse af folkebibliotekerne og sikre strategisk, biblioteksfaglig indflydelse på biblioteksudviklingen.

Repræsentanter i partnerkredsen:

Lone Føgh Westphall, bibliotekschef, Randers Bibliotek: lw@randersbib.dk

Henning Schmidt, bibliotekschef, Vordingborg Bibliotekerne: hensc@vordingborg.dk

May-Britt Diechmann, biblioteksleder, Stevns Bibliotekerne: maybritd@stevns.dk

Det Digitale Folkebibliotek

Foreningen Det Digitale Folkebibliotek er en sammenslutning af folkebibliotekerne i alle landets kommuner samt Grønland, Færøerne og Sydslesvig. Foreningens primære funktion er at udvikle og formidle en sammenhængende digital brugergrænseflade med både den enkelte borger og fællesskabet i fokus. Gennem foreningen har folkebibliotekerne direkte indflydelse på, hvordan de digitale løsninger, foreningen varetager, udformes og prioriteres.

Repræsentanter i partnerkredsen:

Jens Ole Winther, Skanderborg Kommunes Biblioteker, formand for Det Digitale Folkebibliotek:
jens.ole.winther@skanderborg.dk

Danmarks Biblioteksforening

Danmarks Biblioteksforening er som interesseorganisation det politiske og faglige netværk for landets kulturpolitikere og fagprofessionelle biblioteksfolk. Foreningen taler bibliotekernes sag på alle niveauer, både nationalt og lokalt, og er repræsenteret i adskillige udvalg og komiteer.

Repræsentanter i partnerkredsen:

Michel Steen-Hansen, direktør i Danmarks Biblioteksforening: msh@db.dk

KOMBIT

KOMBIT er kommunernes it-fællesskab, som er ejet af KL. KOMBIT har på vegne af kommunerne ansvaret for at indkøbe, drifte og videreudvikle Fælles Bibliotekssystem (FBS) og Fælles Biblioteksinfrastruktur (FBI), der er samlet under én fælles organisering kaldet Bibliotekernes Data og It (BDI). KOMBIT understøtter således bibliotekernes digitale udvikling gennem drift og udvikling af BDI.

Repræsentanter i partnerkredsen:

Birgitte Adler, chefkonsulent: bia@kombit.dk

Ina Corydon, Chef for Børn, Kultur, Social & Sundhed: ico@kombit.dk

OM INSTITUTTET FOR FREMTIDSFORSKNING

Instituttet for Fremtidsforskning (IFF) står bag udarbejdelsen af fremtidsbriefet. IFF har en lang historik og mange års erfaring med at arbejde med virksomheder og organisationer med strategisk fremtidsforskning, megatrendanalyser og scenariewarbejde. IFF er en uafhængig non-profit tænketank, som arbejder eksplorativt og uafhængigt af særinteresser. Dette er med til at sikre en dynamisk, anvendelig og uvildig tilgang, der leverer et resultat, der bygger på et 360-graders syn på fremtiden. Instituttets eksperter spænder over en lang række forskellige akademiske og faglige discipliner, som understøtter, at de ser på udviklingen fra mange forskellige vinkler.

IIF facilitatorer på processen

Bugge Holm Hansen, Senior Fremtidsforsker: bhh@cifs.dk

Sofie Hvitved, Senior Fremtidsforsker: shv@cifs.dk

Læs mere på cifs.dk

